Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 50, Şubat 2021, s. 390-396

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.48369>

Öğr. Gör. Dr. Çağrı İLK

Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, cagriilk@gmail.com

PROFESYONEL FUTBOLCULARIN EĞİTİM DURUMLARINA İLİŞKİN ARAŞTIRMA

Özet

Bu çalışmanın amacı, profesyonel futbolcuların eğitim düzeylerinin farklı demografik özelliklere göre incelenmesidir. Araştırma genel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu Türkiye Futbol Süper Lig’inde yer alan 12 takım arasından toplam 144 futbolcu oluşturmuştur. Katılımcılara Bayram ve ark.(2016) tarafından hazırlanan ve iki uzman görüşü alınarak çalışmamıza uyarlanan 9 soruluk bir demografik formu uygulanmıştır. Katılımcılara, yaş, doğum yeri, eğitim durumu, yabancı dil, yabancı dil bilme durumu, milli oyuncu olma durumu, toplam futbol oynama süresi, başarısızlık sebebi ve futbol hayatından sonraki planlarının ne olduğu sorulmuştur. Araştırmada bağımsız değişkenlere yönelik hazırlanan verilerin analizi yapılırken frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Sonuç olarak, profesyonel futbolcuların yoğun müsabaka ve antrenman dönemlerinden dolayı eğitimden uzak kaldıkları için başarısız bir eğitim hayatlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Eğitim, futbolcu, profesyonel futbol.

RESEARCH ON THE EDUCATIONAL STATUS OF PROFESSIONAL FOOTBALL PLAYERS

Abstract

The aim of this study is to examine the education levels of professional football players according to different demographic characteristics. The research has been done using general scanning model. Located sample group of the study in Turkey Football Super League has created a total of 144 players from 12 teams. Bayram et al. (2016), a 9-question demographic form was applied, which was adapted to our study by taking two expert opinions. Participants were asked about their age, place of birth, educational status, foreign language, foreign language skills, national player status, total time to play football, the reason for failure and what their plans were after football life. Frequency and percentage values were used while analyzing the data prepared for independent variables. As a result, it was concluded that professional football players had an unsuccessful education life due to intense competition and training periods.

Keywords: Education, football player, professional football.

GİRİŞ

Günümüz şartlarına göre her sektörün ihtiyacı olan nitelikli iş gücü için eğitim kalitesinin tüm alanlarda artırılması gerekmektedir. Eğitim programlarıyla nitelikli insan gücü oluşturulmaya çalışılmıştır. Hazırlanacak eğitim programlarının öğrenci düzeyine uygun hale getirilmesi öğrenmenin amacına uygun bir plan çerçevesinde gerçekleşmesini sağlar (Mirzeoğlu, 2011: 94).

Eğitim, bireyde istendik olarak davranış değişikliği yaratma sürecidir. Bireyin davranışını değiştirmeye yönelik yapılan adımlar eğitim kapsamına girmektedir. Eğitim, bireyin doğumdan ölüm anına kadar geçen süre içinde gerçekleşen bir olgudur. Eğitim, birey için, nefes alma, yeme ve içme gibi temel bir ihtiyaç durumundadır (Çiçek ve Bozdoğan, 2011: 194). Eğitim, bireyin gelişimini hedef alırken aynı zamanda bulunduğu toplumun gelişmişlik seviyesini de yükseltmektedir. Eğitim ikiye ayrılmaktadır. Formal ve informal eğitim. Formal eğitim, amaçlı olarak bir eğitim kurumunda gerçekleşen eğitim çeşididir. Okullarda verilen eğitim örnek olarak gösterilebilir. Informal eğitim ise, yaşam içerisinde ortaya çıkan, bireyin isteyerek veya istemeyerek, farkında olmadan gerçekleşen eğitimidir. Toplum içinde edindiğimiz davranışlar bu eğitime örnek olarak verilebilir. Eğitim insana özgü bir olgudur. Sadece okulda veya eğitim kurumunda gerçekleşmez, yaşamımızın her alanında bireyde davranış değişikliği olması söz konusudur.

Spor, bireylerin bedensel ve zihinsel performanslarını ortaya koydukları bir olgudur. Spora gün geçtikçe gelişen dünyada ilgi artmaktadır. Spor ve eğitim kavramlarını birlikte incelerken beden eğitimi kavramını da ilişkilendirmek gerekmektedir. Çünkü beden eğitimi ve spor birbirini tamamlayan bir olgudur (Yetim, 2000: 128). Spor vasıtasıyla eğitim, beden eğitimi etkinlikleri ile sağlanmaktadır. Beden eğitiminde tüm kişiliğin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Sosyalleşme, kültürleşme ve aynı zamanda vatandaşlık eğitimi gibi özelliklerin bireyde gelişmesi beklenir (Aslan, 1979: 1). Birey, fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak tüm yönleriyle bütün olarak değerlendirilmeli, beden eğitimi için tasarlanan etkinlikler bu

özelliklere göre planlanmalıdır (Mirzeoğlu, 2011: 110). 1789 sayılı Temel Eğitim Kanunun temel amaçlar ikinci maddesinde , “Bir ülkenin kalkınma ve gelişmesinde en önemli faktör olan insanı, gücü mükemmel, fizik kapasitesi yüksek, ruh sağlığı tam, çocukluk yıllarından itibaren istemli bir beden eğitimi ve sporun ömür boyu uygulanması gerektiğine inanmış, bunu alışkanlık haline getirmiş olarak yetiştirmek esastır.” açıklaması yer alır. Bu bağlamda, beden eğitiminin ilköğretim seviyesinden başlayarak her eğitim kademesinde verilmesi gerekmektedir.

Spor yoluyla birey, kendini tanıma ve engelleri aşma konusunda gelişim gösterir (Donuk, 2008: 26). Bir toplumun sporda gelişmesi ve istikrar kazanması, yükseköğretim düzeyinde yer alan spor eğitim kurumlarına sahip çıkılmasını gerektirir. Spor eğitim sisteminin doğru kurulması, spor sektörüne gerekli olan insan kaynağının yetişmesine olanak sağlar (Karakaya ve Çoban, 2014: 1234). Sporcu profesyonel düzeye geldiğinde maalesef kulüp ve okul seçimi arasında kalmaktadır. Eğitim kurumları ile spor kulüpleri arasındaki etkileşimin sporcunun kariyerini donanımlı ve başarılı sürdürebilmesi için güçlü olması gerekmektedir. Sporcunun hem profesyonel sporunu devam ettirebilmeli hem de eğitim hayatını sürdürmelidir. Eğitim hayatından yoksun sporcuların kendini ifade edebilme, sosyalleşme, iletişim becerileri ve kariyer planlaması açısından eksiklik hissetmesine neden olabilir. Özellikle milli sporcuların yoğun antrenman programları ve müsabakaların uzun süreli uluslararası alanda gerçekleşmesi eğitim kurumundan diğer sporculara göre daha fazla uzak kalmasına neden olmaktadır. Bahsedilen problemler düşünüldüğünde profesyonel ve milli sporcuların eğitim düzeylerinin beklenen seviye altında kalabileceği riski taşımaktadır. Sporcuların eğitim hayatı ve spor kariyerini birlikte göturdükleri taktirde spor alanında nitelikli insan gücü eksikliğinin karşılanacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, profesyonel futbolcuların eğitim düzeylerinin farklı demografik özelliklere göre incelenmesidir.

YÖNTEM VE GEREÇ

Araştırma Modeli

Bu araştırma, genel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu gibi meydana getirmeyi amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2009: 109).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın amacı, profesyonel futbolcuların eğitim düzeylerinin farklı demografik özelliklere göre incelenmesidir. Çalışma evrenini profesyonel futbolcular oluşturmaktadır. Örneklemine ise, uygun örnekleme yöntemiyle seçilen Türkiye Futbol Süper Lig’inde yer alan 21 futbol takımı arasından 12 futbol takımı geri dönüş yapmış ve kadrolarında yer alan toplam 144 profesyonel futbolcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışma kapsamında katılımcılara Bayram ve ark. (2016) tarafından hazırlanan ve iki uzman görüşü alınarak çalışmamıza uyarlanan 9 soruluk bir demografik formu uygulanmıştır. Katılımcılara, yaş, doğum yeri, eğitim durumu, yabancı dil, yabancı dil bilme durumu, milli oyuncu olma durumu, toplam futbol oynama süresi, başarısızlık sebebi ve futbol hayatından sonraki planlarının ne olduğu sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin düzenlenmesinde Microsoft Excel, analizinde ise SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 25 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada bağımsız değişkenlere yönelik hazırlanan verilerin analizi yapılırken frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgilere ait ortalamaları

Değişkenler	n	%
Yaş	18 yaş altı	13
	19-23 yaş	56
	24-28 yaş	31
	29 yaş ve üzeri	44
Doğum yeri	Almanya	20
	Türkiye	115
	Diğer	9
Eğitim durumu	İlköğretim	8
	Ortaöğretim	104
	Lisans	29
	Lisansüstü	3
Yabancı dil bilme durumu	Evet	92
	Hayır	52
Yabancı dil	İngilizce	89
	Almanca	23
	Diğer	30
Milli oyuncu	Evet	96
	Hayır	48
Toplam Futbol oynama süresi	1-5	4
	6-10	37
	11-15	58
	16+	45
Akademik olarak başarısızlık nedeni	Kamp aralarında geldiğim için	48
	Okulu umursamıyorum	23
	Sosyal aktivitelerden dolayı	62
	Bilmiyorum	11
Futboldan sonra kariyer planı	Antrenör	62
	Yönetici	7
	Diğer	20
	Yok	55
	Toplam	144
		100,0

Tablo 1’de katılımcıların çalışma kapsamında sorulara verdikleri yanıtların dağılımları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre; katılımcıların %9,0’ı “18 yaş ve altı”, %38,9’u “19-23 yaş”, %21,5’i “24-28 yaş” ve %30,6’sı ise 29 yaş ve üzeridir. Katılımcıların doğum yerleri incelendiğinde, %13,9’u “Almanya’da”, %79,9’u “Türkiye’de” ve %6,3’ü ise “Diğer” ülkelerde

doğmuşlardır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, %5,6'sı “İlköğretim”, %72,2'si “Ortaöğretim”, %20,1'i “Lisans” ve %2,1'i ise “Lisansüstü” eğitim düzeyine sahiptir. Tabloda katılımcıların yabancı dil bilme durumları incelendiğinde, %63,9'u bilirken %36,1'i ise yabancı dil bilmemektedir. Yabancı dil bilen katılımcıların arasından %61,8'i “İngilizce”, %16,0'ı “Almanca” ve %22,2'si ise “Diğer” yabancı dillere sahiptir. Milli oyuncu olma durumları incelendiğinde katılımcıların %66,7'si “milli oyuncu” iken, %33,3'ü ise “milli oyuncu değildir”. Katılımcıların futbolu oynama sürelerine göre incelendiğinde, %2,8'i “1-5 yıl”, %25,7'si “6-10 yıl”, %40,3'ü “11-15 yıl”, %31,3'ü ise “16 yıl ve üzeri” sürede futbol oynamaktadır. Akademik olarak başarısız olma nedenleri incelendiğinde katılımcıların, %33,3'ü “kamp aralarında geldiği için”, %16,0'ı “okulu umursamamakta”, %43,1'i “sosyal aktivitelerden dolayı”, %7,6'sı ise başarısızlığın nedenini bilmemektedir. Futboldan sonraki kariyer planlarını sorulduğunda katılımcıların %43,1'i “antrenör”, %4,9'u “yönetici”, %13,9'u “diğer meslekler”, %38,3'si ise daha bir meslek planı yapmamışlardır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Spor, bireyin topluma uyumunu sağlamakta, kişilerin ruh ve beden sağlıklarını güvence altına almaktadır (Fişek, 2003: 34). Spor kitle sporu ve profesyonel spor olarak ikiye ayrılmaktadır. Kitle sporu, bireyin kendi isteğiyle, serbest zamanını değerlendirmek için yaptığı spordur. Profesyonel spor ise, meslek haline gelmiş ve maddi kazanç sağlama amacı olan spor çeşididir. Profesyonel sporun yaşam kaynağını profesyonel sporcular oluşturmaktadır. Futbol da profesyonel sporlar arasında yer alan bir branştır. İlk zamanlar eğlenme amacıyla ve amatör seviyede oynanırken günümüzde kitleleri bir araya getiren endüstri haline gelmiştir. Kulüp bütçelerinin artması, kulüpler arasında yapılan rekabet ve uluslararası futbolcu transfer eden kulüpler futbol ekonomisinin geldiği noktayı göstermektedir (Şahin ve Güler, 2020: 3). Özellikle futbolu seven ve amatör olarak oynayan küçük yaşta bireylerin hedefi profesyonel futbolcu olmaktır. Bu bağlamda çalışmamızın amacı, profesyonel futbolcuların eğitim düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin %38,9'unun yaş ortalaması “19-23 yaş”tır. Transfermarkt (2020) verilerine göre şuan Türkiye Futbol Süper Lig'de yer alan profesyonel futbolcuların yaş ortalaması 27,3'tür. Uefa tarafından kulüplere birtakım kriterler getiren Finansal Fair Play çerçevesinde kulüpler bütçelerini dengede tutmak zorunda kalmış, yüksek bonservisli transferler yapılamamıştır. Bu nedenle kulüpler altyapıdan genç oyunculara şans verip, mali olarak gider gelir dengesini korumaya çalışmış, aynı zamanda altyapıdan yetiştirdiği yetenekli oyuncularını satarak kulübe maddi gelir sağlama planlaması içine girmişlerdir. Bu nedenle yaş ortalamasının düşük olduğu söylenebilir. Katılımcıların %79,9'unun doğum yerinin “Türkiye” olduğu, %13,9'unun ise “Almanya” doğumlu olduğu tablodaki verilerde yer almaktadır. Almanya'da futbol ve eğitim kurumları ortak programlar çerçevesinde hareket etmektedir. Akademide yer alan bir futbolcunun aynı zamanda eğitim hayatının da paralel bir şekilde sürdürülmesi amaçlanmıştır. Ligimizde yer alan profesyonel futbolcuların %13,9'luk kısmının Almanya doğumlu olması, kulüplerin Almanya'da doğup yetişen ve o ülkenin disiplinini almış futbolcuların takımlara katkı sağlanacağı düşünülmüştür. Özellikle 2002 yılından sonra Almanya'da kulüplerin profesyonel lisans şartı alabilmesi için akademi açma şartı getirilmiştir. 2014 Dünya Kupası'nı kazanan kadroda Klose ve Weidenfeller oyuncuları dışındaki futbolcular bu akademinin ürünüdür (Sunay ve Kaya, 2018: 134). Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde %72,2'sinin “Ortaöğretim” düzeyinde yer almaktadır. futbolcuların eğitim seviyelerinin düşük olduğu görülmektedir. Profesyonel sporla uğraşan bireylerin kendini ifade edebilme, sosyalleşme ve kariyer planlarını başarılı

yapabilmeleri açısından eğitim hayatını devam ettirmeleri gerekmektedir. Bu durum sadece futbolculara özgü bir durum değildir. Federasyonların ve eğitim kurumlarının etkileşim halinde çalışmaları, sporcuların profesyonel hayata adım attıkları spor ve eğitimi bir arada yürütebilmeleri sağlanmalıdır. Semiz (2018: 129) tarafından yapılan çalışmada sporcuların eğitim hayatını devam ettirmelerinin gerektiği, eğitim olmayan bireylerin disipline edilmesinin daha zor olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların %63,9'u yabancı dil bilmektedirler. Yabancı dil bilen katılımcıların %61,8'i yabancı dil olarak "İngilizce" bildikleri Tablo 1'de ifade edilmektedir. Futbolun evrensel bir spor olması, farklı coğrafyada yer alan futbolcuların bir araya gelmesini sağlamaktadır. Takımlarda yabancı oyuncu sayılarının fazla olması, futbolcuların saha içinde veya dışında etkili iletişim kurabilmeleri açısından ortak dile sahip olmaları gerekmektedir. Özellikle kulüplerin takımlarında bilinen yabancı dillere göre oyuncularına haftalık yabancı dil eğitimleri vermeleri, tüm oyuncuların birbirleriyle anlaşabilmeleri açısından gerekli bir uygulama olacağı düşünülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %66,7'sinin milli oyuncu olduğu görülmektedir. Profesyonel düzeyde futbol oynayan sporcuların uluslararası müsabakalara milli takımlarında daha fazla katılmaktadır. Milli sporcuların yabancı dil seviyelerinin yüksek olması, uluslararası müsabakalarda iletişim kurma açısından kendilerine katkı sağlayacağını söyleyebiliriz. Toplam futbol oynama sürelerine göre katılımcıları incelediğimizde, %40,3'ü 11-15 yıldır futbol oynamaktadır. Uzun süredir futbol oynayan bireylerin eğitim kurumlarına tekrar dönmeleri zordur. Bunun sebebi aslında sosyal aktivitelerden dolayı okula gidemedikleri içindir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde bu oran %43,1'dir. Futbolcular yoğun müsabaka dönemleri, antrenmanlar ve deplasmanlara yapılan uzun yolculukların sebep olduğu zorlu programlarından dolayı okula neredeyse hiç gitmemektedir. Futbol oynama süresi ilerledikçe okuldan daha fazla uzaklaştıkları söylenebilir. Bayram ve ark. (2016: 79) tarafından yapılan çalışmada sporcuların sadece kamp aralarında okula gittiği sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmaya katılan bireylerin %38,2'si futboldan sonraki kariyer planlarına yönelik bir düşünceye girmemişlerdir. Uyrak (2014) tarafından yapılan çalışmada sporcuların kariyerleri sonunda ekonomik ihtiyaçlarından ve bir meslekte uzmanlığı olmamasından dolayı hedef belirlediklerini belirtmişlerdir. Ancak futbolculara yönelik yaptığımız çalışmada katılımcıların futbol yaşantılarından sonra herhangi bir kariyer planı yapmadıkları görülmektedir. Sonuç olarak, futbolcular başta olarak genel bir çerçeve çizdiğimiz sporcuların eğitim durumları göz önüne alındığında, profesyonel futbolcuların eğitim kurumlarından uzak kaldığını görmekteyiz. Lisans düzeyinde öğrenim gören bir öğrencinin bir dönem içinde almış olduğu teorik derslerin istisnalar dışında en az %70'ine, uygulamalı derslerin ise %80'ine katılmak zorundadır. Futbolcuların eğitim kurumlarına katılımın sağlanması, esnek müfredat programlarının tanınması gerekmektedir. Öğrenci devamsızlık hakkının kısıtlı olması nedeniyle okuldan uzaklaşma sürecini yoğun müsabaka ve antrenman dönemlerinin hızlandırdığını söyleyebiliriz. Bu nedenle sporcu eğitim kurumundan uzak kalarak başarısız olması kaçınılmaz hale gelmektedir. Sporunun sadece branşına ağırlık vermesi, eğitiminin yetersiz kalması kişilik özelliklerinin ve sosyolojik yönden gelişiminin eksik kalmasına yol açabilir. Altyapı seviyelerinde futbolculara eğitimin önemi anlatılmalı, profesyonel yaşam ile birlikte eğitim hayatını da paralel bir şekilde yürütebilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Başarılı bir kariyer planlaması, futboldan sonraki yaşantı için hedef belirlenmesi ve sporcuların daha donanımlı kendi ifade edebilen bireyler olabilmesi için sporcu eğitimi gerekli bir olgudur. Aynı zamanda futbolcuların eğitim hayatında başarısız olmalarının sebebi, uzun süreli devamsızlık yaptıklarından dolayı okullarıyla ilişkisinin kesildiğini söyleyebiliriz.

Literatürde profesyonel sporcuların eğitim durumlarıyla ilgili yapılmış çalışmalara çok az rastlanılmaktadır. Yapılacak sonraki çalışmalara örnek teşkil edecek bir araştırma olacağı, farkı branşlardaki profesyonel sporcular incelenerek spor dünyasına ve literatüre katkı sağlanabilir, aynı zamanda sporcuların kariyer planlamalarını yaparken farkındalık oluşturabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aslan, R. (1979). Beden Eğitimi Bilgileri, Bimaş Yayınevi, s.1, Ankara.
- Bayram, L., Keskin, D., Kabadayı, M. ve Bostancı, Ö. (2016). Üniversitede Eğitim Gören Milli Sporcuların Sorunlarının İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1 (2), 75-84.
- Çiçek, H., & Bozdoğan, D. (2011). Avrupa Birliğinde Eğitim ve Sağlık Hizmetlerine Yapılan Vergisel Teşvikler: Almanya, İngiltere ve Fransa Örnekleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(38), 193–209.
- Donuk, B. (2008). Yönetim İstifa, Ötüken Neşriyat, s. 26, İstanbul.
- <https://www.transfermarkt.com.tr/super-lig/altersschnitt/wettbewerb/TR1> (Erişim tarihi: 04.12.2020).
- Karakaya, Y.E. ve Çoban, B. (2014). Aheşis Tematik Ağ Projesi Kapsamında Spor Eğitimi Alanlarının Türkiye’de Spor Eğitimi Kurumlarına Uyum, Electronic Turkish Studies, 9(5), 1229-1250.
- Karasar, N. (2009): Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınları. Ankara.
- Fişek, K. (2003). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya’da ve Türkiye’de Spor Yönetimi, Mart Matbaası, İstanbul, s. 34.
- Mirzeoğlu, D. (2011). Spor Bilimlerine Giriş, Spor Yayınevi ve Kitabevi, Ankara, s.94,110.
- Semiz, K. (2018). Okul ve Spor Bir Arada Gider mi? Üniversite Sporcu-Öğrencilerinin İhtiyaç Analizi, Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi, 10(2), 123-133.
- Sunay, H. ve Kaya, B. (2018). Türkiye İle Almanya Futbol Altyapılarının Karşılaştırılması, SPORMETRE, 2018,16(4),126-139.
- Şahin, S. & Güler, C. (2020). 2012-2018 Sezonlarında Süper Lig Takımlarının Kadrolarında Bulunan Yabancı Uyruklu Profesyonel Futbolcuların Verimliliklerinin İncelenmesi [Investigation of the Productivity of Professional Professionals in the Super League Teams in the 2012-2018 Seasons], Spor Eğitim Dergisi, 4 (2), 01-13.
- Uyral, E. (2014). Sporcularda Emeklilik Dönemini Etkileyen Faktörler: Emeklilik Mi? Boşluk Mu?, Yaşlılık Çalışmaları Dergisi, 1, 20-32.
- Yetim, A. A. (2000). Sosyoloji ve Spor. Ankara: Topkar Matbaacılık, s.128-131.